

קולנוע חז. אני לא עובדת שם, ואף אחד מהשכנים לא יודע מה אני. הם רואים אותי יוצאת בבוקר וחוזרת אחריצהריים. כמו כל אשה עובדת הגונה. הילדה בגן. בערב אני יוצאת שוב לכמה שעות, ומשאירה את הילדה עם מטפלת. עוד מעט אני בכלל אפסיק עם כל זה. רק שיהיה לי עוד קצת כסף, כדי שאוכל להסתדר ולמצוא רעל שיהיה טוב בשבילי ובשביל הילדה.

★★★

דפנת קראה: "משמרה!"

שיחה נמשכה כחצי שעה. לפתע הגיעו אלינו מן החוץ צחחות'אימים של נשים. רגלים דהרו בבריחה המונית לכל הכיוונים. יעל קפצה ממקומה ב"בהלה: "המשמרה!" קראה לעבריי היא הגיפה את הדלת מבפנים, וממש רעה כ"עלה ברוח. פניה היו חיוורים, והיא אחזה בורועי בכל כוחה. "אלוהים, רק שלא יפ" רצו את הדלת, התפללה.

ניסיתי להרגיע אותה. בלבלי קיחיתי אמנם כי תהיה זו באמת סריקה משטרית. שתספק לי חומר נוסף. אך מול פתחה של הבחורה לא יכולתי אלא להרגיע אותה ולומר בבטחון — בלתי מבוסס לחלוטין — כי זאת לא המשמרה. "חוץ מה", אמרתי לה, "אין לך מה לפחד בהברתי. אני עתונאי בתפקיד ואיש לא יוכל להאשים אותך בשום דבר."

"ומה זה?" שאלה, בהצביעה לעבר כלי-העבודה שלה. "דברים כאלה יש רק בבית בושת. אי אפשר לרמות את המשמרה." אחרי המנוסה המבוהלת השתררה דממה בחוץ. נשארו לעמוד קפואים מאחורי ה"דלת. כעבור רבע שעה נשמע קול נשי מבחוק, הקורא שם כל הבנות, אחת אחת: "יעל, מרי, זולייט!" יעל פתחה את הדלת והציצה החוצה, כמוה הגיחו גם יתר הבנות ממסתריהן.

במהרה הסתבר כי היתה זו אופקתי-שוא. אומנם הופיעו במקום שוטרים, אך היו אלה שוטרים מהמשמרה הצבאית, שערכו סריקה מקיפה אחרי עויקים. כי השטח הגדול בכלל ורחוב האהבה בפרט, משמ"ש בלתי-רשמית. בסריקה זו לא נתפס איש, והמז. נסוגו לעבר מכוניותיהם, כש"הבנות מחייכות מכל עבר. החיילים במקום היו כולם בחופשה, מצויידים בתעודות.

★★★

"אני רוצה לנח!"

יצאי שבת. בצפון העיר מתרוצץ הניאון על שלטי הפרסומת. במרכז יפו מסתובבות משפחות שלמות, כאן, ב"שטה, מגיעה התנועה לשיאה. זהו הערב העמוס ביותר בשבוע. בעיקר רב מספר החיילים.

ליד חדרה של אחת הבחורות — הצעיר רה בחבורה — הודגב תור של כחריסר חיילים. הם באו בקבוצות של שלושה-ארבעה, כדי לעודד איש את רעהו. בכל זאת נשמרה המבוכה על פניהם. לחיילי ישראל עדיין חסר החתק של צבאות אחרים, המת"מצאים יפה יותר בשכונות כאלה. הם עמדו בטור עורפי, כאילו הופקד עליהם רביסמל. כמעט שלא דיברו. עיניהם תלויות בלתי-הפעל, שהיתה נפתחת מרי פעם, קולטת לקוח חדש. הלקוח הישן היה בשלבים האחרונים של כיפתור מכנסיו וסידור גבדיו.

התור זה קדימה באסיות, בקצב של איש לכל חמש דקות. אחרי שיצא החייל הרביעי הופיעה גם הבחורה. אפשר היה להבין מדוע עיניהם הלוקחות דווקא בפתח שלה. היתה זו נערה בת 18-17 לכל היותר, בעלת גוף נאה מאוד, פנים חיוניות ועיניים גדולות. אבל מעל לכל הצטיירה על פניה עייפות איומה. "יעקב," יללה לעבר הסרסור, "אין לי כוח יותר. אני רוצה לנח!" מואחר יותר הסתבר לי כי היתה זו פרופזה ירוקה, חדשה במקצוע המפרך.

מן ההא הציצה עובדת אחרת, זקנה ומשומשת הרבה יותר. היא קראה לחילי ש"עמד בתור להיכנס אליה. הבחור העיף בה מבט בוחן, הישוה אותם עם הנערה הצעירה והחליט כי החליפין אינם לפי רוחו. הוא החל נסוג. כאן התערב יעקוב, הסר"סור. הוא כבר היה מנוסה וידע כי בעיניה בוערת אין להתחשב בעייפות אישית. ה"מלאכה מרובה ויש לבצעה.

הוא אותה לחילי שלא להסתלק, ניגש אל הבחורה. בדחיפה חזקה השליך אותה חזרה אל התא שלה. "את רואה שרוצים רק אותך, או תשכבי?" פקד בגסות. ל"נערה לא היה הכוח לענות. החייל נכנס.

השופט הזה

מוסד לרשות אגף העתיקות הממשלתי תגלי

מערכת המימון

בחור המערה

נראים שני המגלים, יעקב מזרחי ונחמן לוי (מימין). כשמימנם הארכיאולוג אדם דרוקס. הקו הלבן המתוח לרוחב המערה הוא חוט המדידה; בעזרת החוט קובע אדם דרוקס את מימדיו של המקום.

הייתי נכנס, לא היתה לי כל יכולת לצאת משם בחזרה. ולצעוק שאנשים יוציאו אותי יכולתי במקום כזה עד שאמות. לכן ניסיתי את הבור ופזירתי עליו אבנים ועלים, כדי שאיש לא ירגיש בו. התלסתי לחכות קצת עד שאמצא איך לבדוק את המערה. "כעבור כמה ימים חזרתי לשם, עם בני יוסי בן ה-15. עיניו נפתחו לרחחה, כשראה אותי חופר באמצע השדה ומפנה את פתח הבור. אני חושב שיש למטה מערה עתיקה, אמרתי לו. ידעתי שזה יעשה עליו רושם, כי הוא היה מלונה אותי בחיפושים שלי בסביבה. אני אכניס את ראשי כמה שיותר עמוק. עליך להחזיק טוב ברגלי, וכשאקרא לך, תתחיל למשוך אותי החוצה."

"וכך עשיתי, העברתי את ראשי ואת חזי ה"מפכת העתיקות במרחב הצפון, משה פראוסניק. הוא לא יכול היה להסתיר את התפעלותו מן הסיפור, שזה עתה טיים לספר לו חושב המושב שומרה, יעקב מזרחי. סיפר מזרחי: "זה היה לפני שמונה חודשים. שמר"זי אז על העדר של קיבוץ אילון. רכבתי על סוס במורד של גיבעה סלעית, וכדי לא להיכנס לשלולית של מים, הפניתי את ה"סוס ימינה. לפתע מעד הסוס ונפל. אחת מרגליו נתקעה בתוך בור קטן. עזרתי לו לחלץ אותה והמשכתי בדרכי.

"לא יכולתי לשכוח את הענין. איך יכלה רגל הסוס לשקוע לעומק של 20-15 סנטימטר, אל תוך האדמה שלפי כל הסימנים היא אדמה מוצפת? חזרתי לאותו מקום ו"מבעד לבקע החזרתי את מקל הרועים שלי. הוא לא נתקל בשום התנגדות, אלא חדר אל בטן האדמה כאילו מתחת לשיכבה הדקה הראשונה נמצא חלל ריק.

"חשבתי שזה יכול להיות בור מים, אבל קצה המקל יצא יבש. נטלתי ענף ארוך יותר ממקלי, והשחלתי אותו פנימה. גם הוא חדר ללא קושי ומשהוצאתי היה עדיין יבש. "אני חושב ארכיאולוגיה, ובמשך השנה וחצי שאני יושב כאן לא נותרה כמעט מערה אחת אותה לא בדקתי כהלכה. לומי היה לגלות איוו מערה עתיקה, קברות גדושי מטמון שאיש לא פרץ אותם. גיליתי יותר מקבר אחד. אבל אלה היו תמיד שידודים. "כאשר קרה המקרה עם הסוס, ואחרי שהחזרתי לתוך החריץ את המקלות, הייתי נירגש מאוד. נגד עיני-רוחתי ראיתי את עצמי מאות ואולי אלפי שנים. בידי החשופות התחלתי לגרד את האדמה ולהרחיב את הסדק. עם כל חופו של אדמה שסילקתי, גברה בי קדחת הסקרנוגות.

"פיניתי חור קטן בעומק של זרוע. ו"אחרי זה — חלל ריק. ידי כבר לא ותקלה באדמה. ניסיתי להציץ מבעד לחור, אבל כל מה שראיתי היה חושך מוחלט. הרחבתי את החור מכל הצדדים, עד שנחלתי בסלע. לבסוף גוצר פתח בצורת טבעת מאורכת, מוקפת סלעים. בתוך הסלעים, מלמעלה ל"מטה, היו חריצים רחבים. מאוחר יותר אמרו לי שאלה חריצים שנוצרו על ידי פעולת ה"מים, במשך אלף שנים או יותר. מי הגשם שגלשו במורד הגיבעה מצאו כאן, גנאה, סדק טבעי בסלע. במרוצת השנים זרחיבי המים את הסדק, עד שאכלו את כל הסלע, בצורת טבעת. הסתף שירד מראש הגבעה, כיסה את הפתח, כך שאיש לא גילה אותו לפני.

★★★

שבתי בתוך הבור

זו משיכה מיסתורי הביא אותי אל פתח הבור. כאילו מישהו קורא לי להיכנס פנימה, אל בטן האדמה החשוכה. היססתי זמן רב, ולבסוף הכנסתי את ראשי פנימה. הראות היתה חלשה, אבל מה שראתי תי הספיק להקפיץ את לבי כמשוגע. ראיתי שמתחת לאדמה, עמוק מאוד, נמצאת מערה. "יותר מזה לא יכולתי לעשות. כי אילו

לחוך טבעת הסלע. המעבר היה צר ונס"רשתי כולי. בסוף הארובה הצרה, שנוצרה על-ידי המים בסלע, ראיתי שנחצב חור גדול בסלע. יכולתי להבחין במעורפל בהפצים פזורים על פני תחתית המערה. צדקתי! אמרתי לעצמי, גיליתי מערה עתיקה! "קראתי לבני שיעלה אותי. הוא משך בכל כוחו, ואני ניסיוני לדהוף את עצמי כלפי מעלה. גופי, שהוא רחב באופן טבעי, נתקע בתוך הארובה. או הייתי גם קצת יותר שמן משאני כיום. בני משך בכל כוחו. אני יכולתי רק לנענע את גופי בפעולת זחילה כלפי מעלה, כי לא היה לי איפה להשעין את ידי ולדהוף. הרם ירד לי לראש. הרגשתי שעוד מעט אני מאבד את הכרתי. ופתאום הכל נעשה שחור לגנז עיני. ראשי הסתובב ולא ראיתי כלום. "התעוררתי כשקיבלתי סריטה חזקה ב"חזה. הבנתי שבני עוד ממשיך לגרור אותי ברגליים. עכשיו זה הלך קצת יותר קל. כעבור כמה דקות הייתי בחוץ. פניו של יוסי היו לבנות כמו סיד, כל כך נבהל. כנראה שעברתי את הנקודה הצרה ביותר. הרגעתי אותו והשבעתי אותו שלא יגלה לאיש מה שעשינו. אפילו לא לאמו. כיסינו שוב את הבור והסתלקנו.

★★★

השתגענו משמחה

חרי מה שקרה לי, מתתי להי"כנס ולבדוק את המערה. אבל פחדתי בלי עזרתו של עוד גבר — וגבר אמין! — לעשות זאת לבד. היה ברור לגמרי, שלא אצליח. התחלתי לבחון את תושבי המושב, כדי לבחור אחד מהם כשותף ל"מיבצע. לא פעם הייתי בוחר מישהו, ו"מכילו לגלות לו דבר, הייתי מוביל אותו כאילו בטויל לכיחן המערה. אבל תמיד, ברגע האחרון ממש, כשעמדתי לגלות לו את הסוד ולשתף אותו במיבצע, היתה לשוני נעצרת. כאילו הלב לא נתן לי.

מבעד לפתח

מבלי שראשם יגע בתיקרתה. החוט המשוזל מימין מחבר את חפנס למצבר של הסכונת.